

Arkeol. Kom. $\frac{9}{97}$ 1910.

Inlämnadt den 20 januari 1910.

Åtföljes af en karta öfver fyndområdet
och en kopia af K. Nordvalls karta
öfver Pennala-fors (1906).

Försä.

En forngrep vid Pennala-fors i Försä by.

Genom bemedling af Vasa läns guvernör inkom den 24. januari 1908 till Statens Historiska Museum ett jordfynd från slutet af hednatiden, hvilket några dagar förut hade blifvit insändt till länestyrelsen af Kronolänsmannen i Slavo distrikt. Det samma bestod af ett par ringspännen af brons, en oval spännbuckla af brons af karelik typ, en bit af en bronsked, en koptryckt flätad haloring af brons, en knifslida af brons, en järnryxa och en järnknif. Enligt de medföljande handlingarne hade dessa föremål, hvilka äro afbildade och beskrifna i museets katalog under nr 5059: 1-10, i december 1908 blifvit hittade af hemmansägaren Juh. Antio - Pennala i Försä by af Försä socken, då han vid stranden af Pennala-fors tog sand, som skulle föras till det strax invid belägna mejeriets förädling. Pennala hade härvid först stått på några ben, hvilka han i tron att de tillhöro ett får hade jämte sanden kastat på förädlingen. Strax därefter hade han dock hittat ryxan och bronsföremålen, hvarpå han hade upphört att gräfa och lagt de ännu återstående benen tillbaka i gropen. De funna sakerna hade han öfverlämnat åt länsmannen i och för deras öfersändande till Arkeologiska Kom-

missionen.

I juni 1908 besökte jag jämte notarien K. Soikkeli Tögrä på en tjänsteresa och anställde en undersökning af fyndplatsen. Denna ligger på Punnoös vänstra strand cirka 1 km S om äns utlopp ur Ponnejärvi på en med ung skog beväxten ett par m hög sandbäck, som löper cirka 65 m längsmed stranden. På bäckens motsatta östra sida finnes en med stenar uppfyllt och med buskar beväxten något sumpig dalgång, hvilken måste anses vara en gammal flodbädd. Punnoö har således först antingen ofvanom den lilla sandäsen delat sig i två armar, af hvilka den ena flutit genom den nuvarande flodbädden, den andra åter genom nyrenämnda dalgång, eller också förändrat sitt lopp, d. v. s. flutit ursprungligen genom dalgången men sedermera gräft sig en ny bädd, den nuvarande, samt öfvergifvit sin gamla fara. I det förra fallet ~~kan~~ skulle sandäsen ha bildat en liten holme i ön, i det senare åter sammanhängt med ~~den~~^{jäns} högsta strand. Afståndet från mejeriet vid Pennala-fors till fyndstället är cirka 40 m. Marken, på hvilken fyndosten ligger, tillhör Nika-Pennala hemman och är bortarrenderad åt mejeriet. Den af Pennala gräfvda gropan var vid vår ankomst till stället ungefär 1,80 m lång och 1,10 m bred samt fylld med lös uppgräfd sand. I midten låg en större sten, 0,60 m x 0,60 m x 0,30 m; 3 andra, ungefär

lika stora stenar lägo något högre på gropens kanter.

Vid en sällning af den uppgräfvda sanden hittades bitar af en hufvudskalle, nämligen en bit af underkäken och flera bitar af hufvudskälens bakre del, samt dessutom ett hängsmycke af brons = Hackman-Heikel, Vorgeschiedl. Altertümer pl. 56 fig. 6-8, 12. Alla dessa föremål måste hafva legat mycket grundt, ungefär 25 - 33 cm under jordytan, ty till detta djup var gropen gräfd af Pennala. Skelettet hade således legat tätt under jordytan.

Vid en noggrann undersökning af gropen, hvars kanter utvidgades åt alla sidor, hittades endast några bitar af hufvudskälen (vid punkterna 1, 2, 3; jfr kartan) samt en platt järnspik med vidsittande trärester i gropens östra del och en annan spik vid punkt 4. Vid Pennanens gräfring måste således hela grafven ha blifvit förstörd, så att endast några rester återstodo. - Fynden äro katalogiserade under nr 5127:1-15.

I närheten af denna grop finnes 2 andra sandtäkter, en större och en mindre. I dessa hade dock inga fynd blifvit gjorda. Ungefär 1,30 m N om fyndstället befinner sig ett 10 cm högt stenblock. Några dylika aflänga fördjupningar i marken, som på andra graf-fält med obrända lik (t. ex. på Käräjänmäki i Eura-socken) utmärka grafvarna, kunde vi icke iakttaga här.

Från ästranden ledas öfversändaren och nära förbi grefven en stig, som enligt mina arbetares utsaga fortsätter en lång sträcka i östlig riktning och af traditionen utpekas som en urgammal väg.

Vid vår afresa uppmanades hemmansägaren och en i närheten boende polis att omedelbart underrätta museet om eventuella nya fynd på backen.

Helmingfors i april 1909.

Alfred Hakman.

Kartta

Pennalan Koskesta

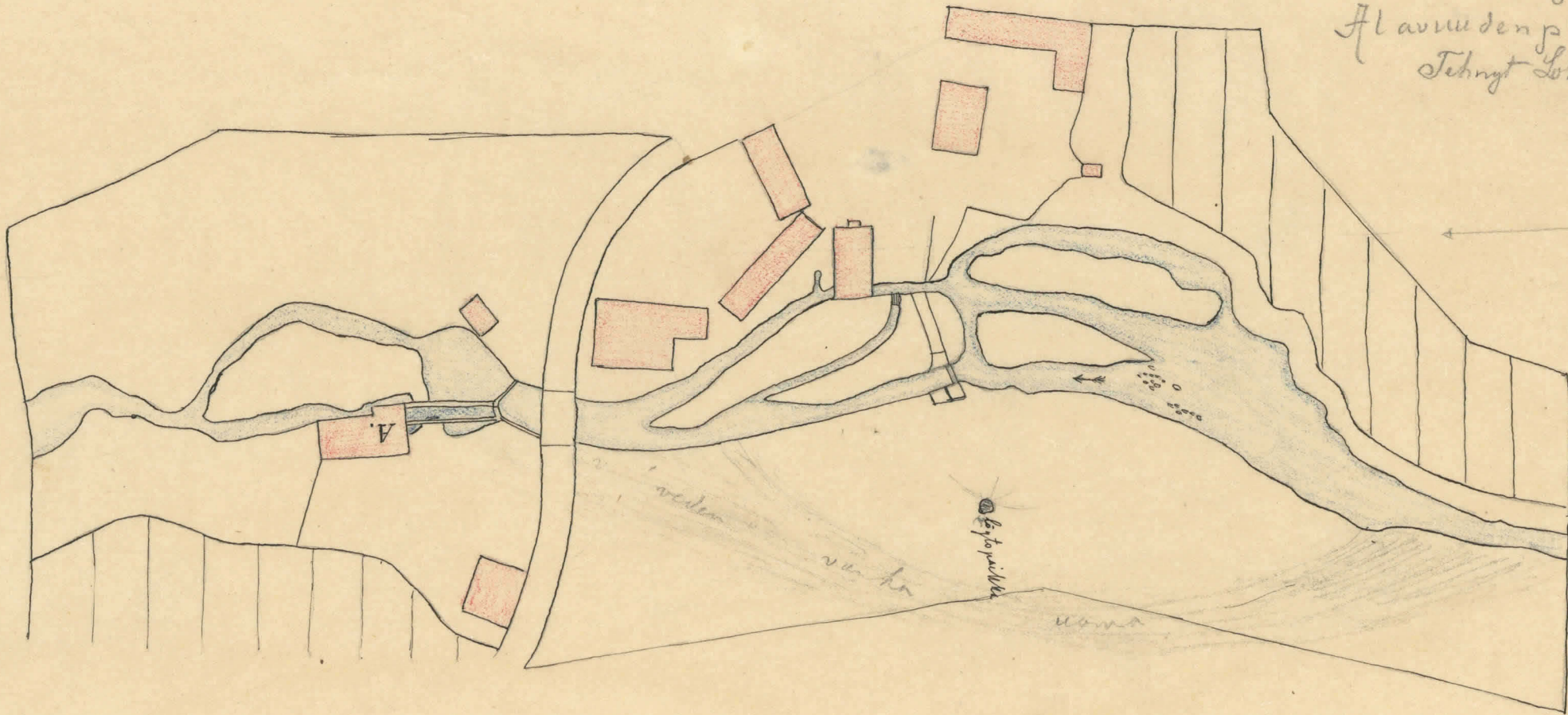
Töysänjoessa

Alavudenpitäjän Töysän kappelissa

Tehnyt Lokakuun 20 p. 1896.

Konrad Nordvall

1/1000

1 20 30 40 50 60 70 80

1174

Arkeol. Kom. $\frac{9}{97}$ 1910.

Inlemnadt den 20 januari 1910
Åtföljes af en karta öfver
fyndområdet och en kopia af
K.Nordvalls karta öfver
Pennala-fors (1906).

Töysä.

En forngraf vid Pennala-fors i Töysä by.

Genom bemedling af Vasa läns guvernör inkom den 24. januari 1908 till Statens Historiska Museum ett jordfynd från slutet af hednatiden, hvilket några dagar förut hade blifvit insändt till länestyrelsen af kronolänsmannen i Alavodistrikt. Detsamma bestod af ett par ringspännen af brons, en oval spännebuckla af brons af karelsk typ, en bit af en bronsked, en hoptryckt flätad halsring af brons, en knifslida af brons, en järnyxa ock en järnknif. Enligt de medföljande handlingarna hade dessa föremål, hvilka äro afbildade och beskrifna i museets katalog under N° 5059:1-10, i december 1908 blifvit hittade af hemmansägaren Juho Autio-Pennala i Töysä by af Töysä socken, då han vid stranden af Pennala fors tog sand, som skulle föras till det strax invid belägna mejeriets fördämning. Pennala hade härvid först stött på några ben, hvilka han i tron att de tillhört ett får hade jämte sanden kastat på fördämningen. Strax därefter hade han dock hittat yxan och bronsföremålen, hvarpå han hade upphört att gräfvä och lagt de ännu återstående benen tillbaka i gropen. De funna sakerna hade han öfverlämnat åt länsmannen i och för deras öfversändande till Arkeologiska Kommissionen.

I juni 1908 besökte jag jämte notarien K.Soikkeli Töysä på en tjänsteresa och anställde en undersökning af fyndplatsen. Denna ligger på Punno åns vänstra strand cirka 1 km S om åns utlopp ur Ponnejärvi på en med ung skog bevuxen ett par m hög sandbacke, som löper cirka 65 m längsmed stranden. På backens motsatta östra sida finnes en med stenar uppfyld och med buskar bevuxen något sumpig dalgång, hvilken måste anses vara en gammal flodbädd. Punno-å har således förut antingen ofvanom den

lilla sandåsen delat sig i två armar, af hvilka den ena flutit genom den nuvarande flodbädden, den andra åter genom nyssnämnda dalgång, eller också förändrat sitt lopp, d.v.s. flutit ursprungligen genom dalgången men sedermera grävt sig en bädd, den nuvarande, samt öfvergifvit sin gamla fåra. I det förra fallet skulle sandåsen ha bildat en liten holme i ån, i det senare åter sammanhängt med åns högra strand. Afståndet från mejeriet vid Pennala-fors till fyndstället är cirka 40 m. Marken, på hvilken fyndorten ligger, tillhör Nika-Pennala hemman och är bortarrenderat åt mejeriet. Den af Pennala grädda gropen var vid vår ankomst till stället ungefär 1,80 cm lång och 1,10 m bred samt fylld med lösoppgrädd sand. I midten låg en större sten, 0,60 m x 0,60 m N° 0,30 m; 3 andra, ungefär lika stora stenar lågo något högre på gropens kanter.

Vid en sällning av den uppgrävda sanden hittades bitar af en hufvudskalle, nämligen en bit af underkäken och flera bitar af huvudskålens bakre del, samt dessutom ett hängsmycke af brons = Hackman - Heikel, Vorgeschichtl. Altertümer pl. 56 fig. 6-8, 12. Alla dessa föremål måste hafva leägt mycket grundt, ungefär 25 - 33 cm under jordytan, ty till detta djup var gropen grädd af Pennala. Skelettet hade således legat tätt under jordytan.

Vid en noggrann undersökning af gropen, hvars kanter utvidgades åt alla sidor, hittades endast några bitar af hufvudskålen (vid punkterna 1, 2, 3; jfr kartan) samt en platt järnspik med vidsittande trärester i gropens östra del och en annan spik vid punkt 4. Vid Pennanens gräfning måste således hela grafven ha blivit förstörd, så att endast några rester återstodo. - Fynden äro katalogiserade under N° 5127:1-15.

I närheten av denna grop funnos 2 andra sandtäkter, en större och en mindre. I dessa hade dock inga fynd blifvit gjorda. Ungefär 1,30 m N om fyndstället befinner sig ett 70 cm högt stenblock. Några dylika aflånga fördjupningar i marken, som på andra graffält med obrända lik (t.ex. på Käräjänmäki

i Eura socken) utmärkta grafvarna, kunde vi icke iakttaga här.

Från åstranden leder öfver sandåsen och nära förbi grafven en stig, som enligt mina arbetares utsago fortsätter en lång sträcka i ostlig riktning och af traditionen utpekas som en urgammal väg.

Vid vår afresa uppmanades hemmasägaren och en i närheten boende polis att omedelbart underrätta museet om eventuella nya fynd på backen.

Helsingfors i april 1909.

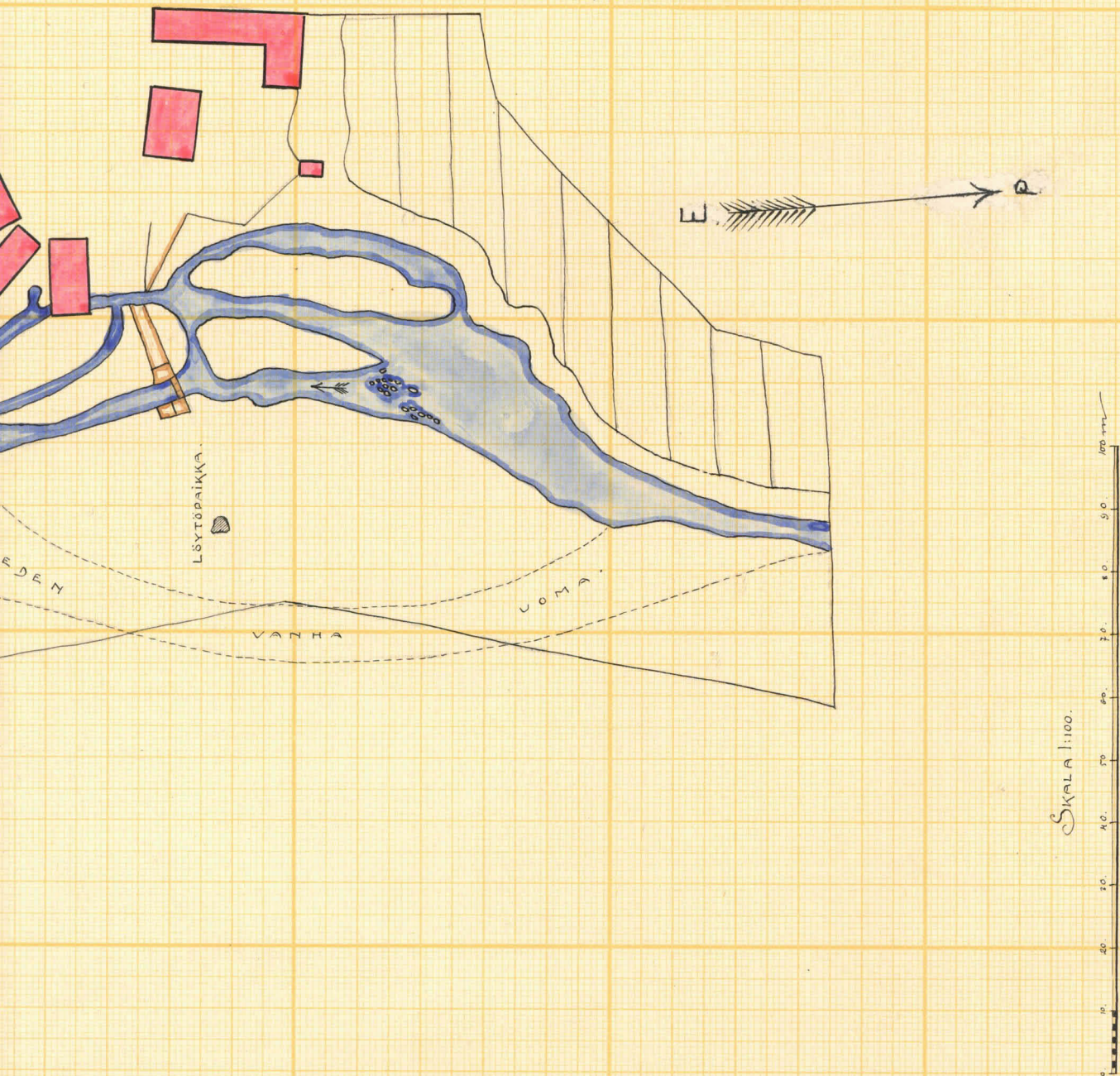
Alfred Hackman.

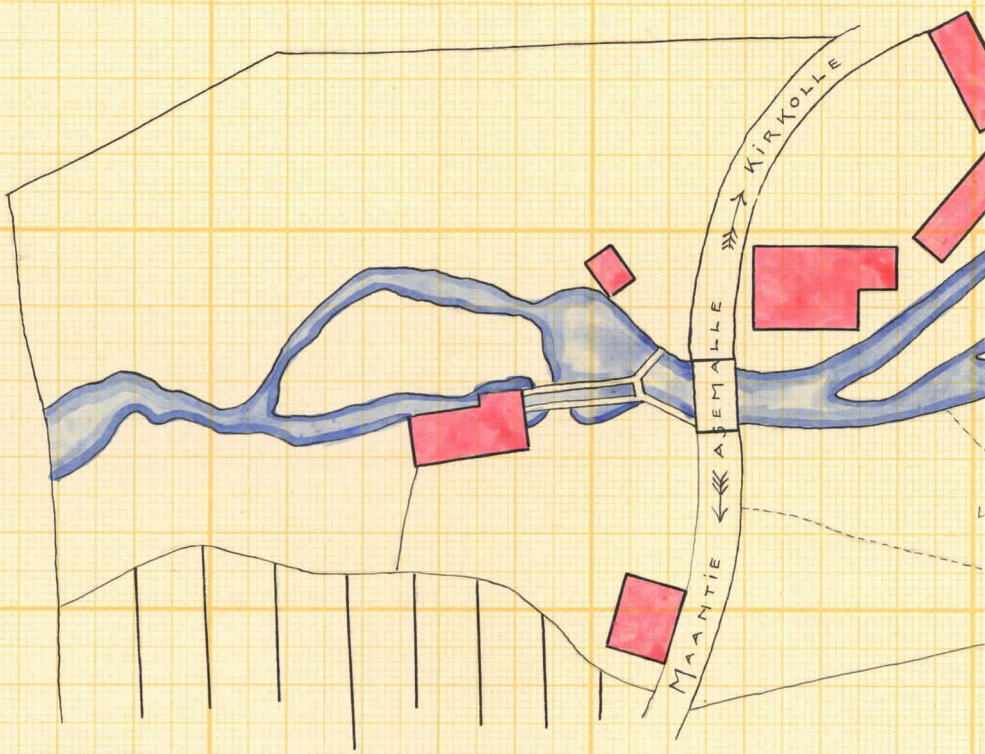

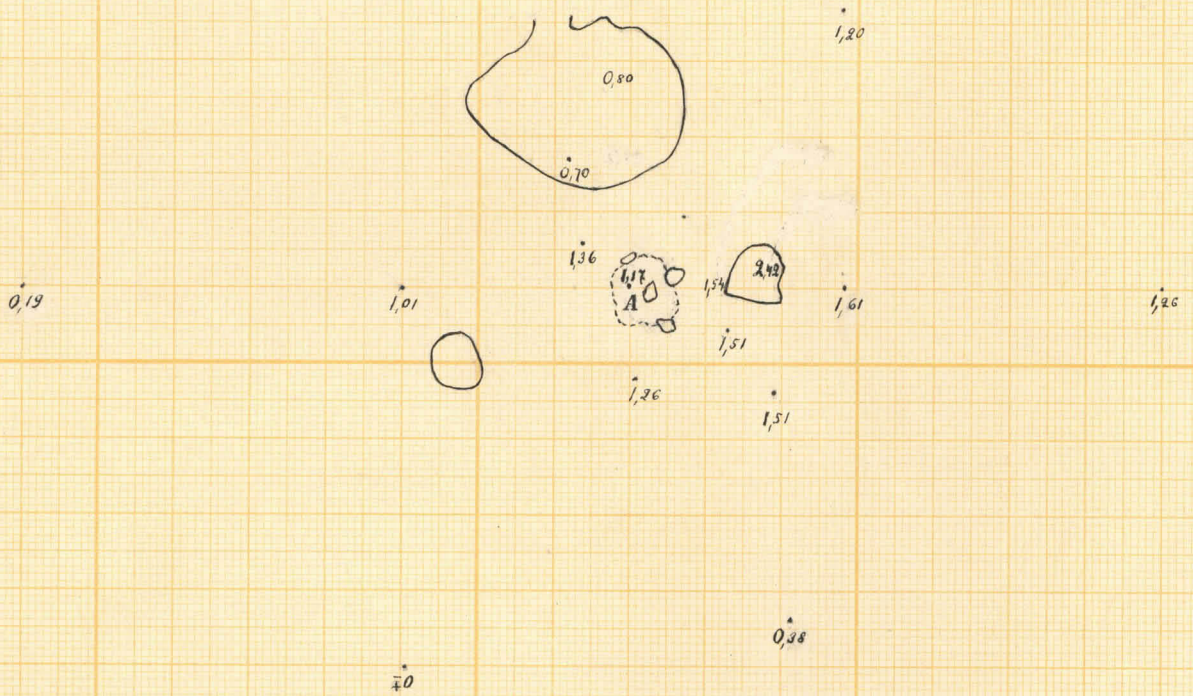
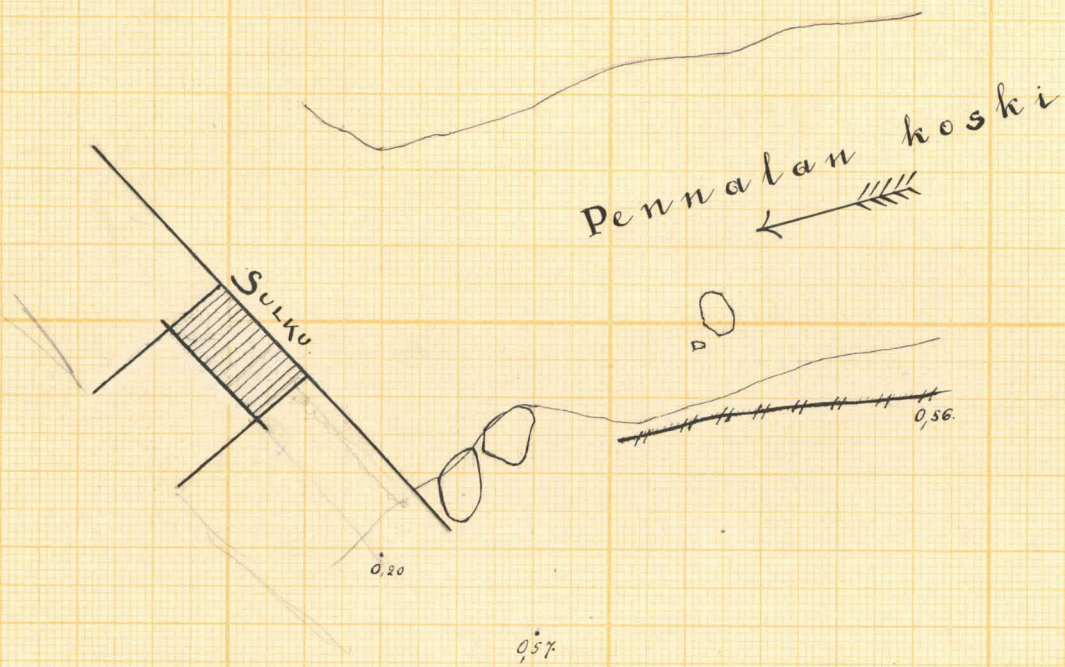
Kartta
Pennalan koskesta
Töysänjoessa
Alavuden pitäjän Töysän kappelissa

Sehnyt Lokakuun 20 p. 1906.

Konrad Nordvall.

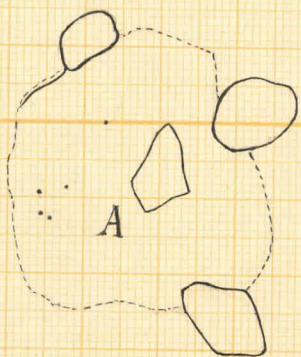

Kartta.

Töysän pitäjän Töysänkylän Niku Pennanen maasta meijerin vuokramuoksi
erotetulla palstalla tavatusta löytöpaikasta. Vst. V.H.M. luetteloa.

nr: 5059 ja 5127.

Töysä
Töysä by.

1. Ponnejärvis södra ända, sedd från W; a Likoniemi; b. Punnojoki. 2945

2. Fyndstället på Punno-äs strand vid Pennala-fors (jfr. H. M. 5059 och 5127), sedd från W. 2941

2944

3. Fyndstället (gropen) vid Pennalamkoski, sett från S.

(2942) 43

4. Fyndstället före undersökningen, sett från S.

Täysä.

1. Ponnejärvi; kaustassa Huutoniemi katsotta ²⁹⁴⁷ Lännsirannalta (vst. Suomi II, 9, siv. 171).

2. Ponnejärvi; kaustassa (keskellä) Huutoniemi katsotta ²⁹⁴⁶ W:stä (vst. Suomi II, 9, siv. 171).

A. Hackman 1908.
A. Hackman 1908.

Täysä

1303

3. Vanha rakennus Täysän kylän Pennalan talon pihalla. Kansatieteellisen kuva-arkiston neg. 1136:2.

1. Täysän, kirkon (kirkolla) kirkon...
Walt (pub. Suomi II, 1. siv. 174)

A. Hackman 1908.

A. Hackman 1908.